

ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา Problems in Learning and Teaching Pali Language for Buddhist Studies: A Case Study of Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus

มนตรี วิชัยวงศ์¹ ณัฐนัช จุ้ยคำวงศ์² สุมาลย์ นบโนบ³ และ ณัฐนันท์ จุ้ยคำวงศ์⁴

Montri Wichaiwong,¹ Nuttinuch Chuicomwong,² Suman Nobnorb³ and Nattanan Chuicomwong⁴

Article History

Received : January 28, 2019

Revised : September 9, 2019

Accepted : September 12, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลี 2) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีเพศ และอายุต่างกันต่อปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลี 3) เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการเรียนการสอนรายวิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนาและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาให้สูงขึ้นในอนาคต กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2560 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จำนวน 350 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบบรรยาย

ผลการวิจัยพบว่า 1) อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นต่อปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.27$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ ด้านเนื้อหา ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผล ประเมินผล ด้านกิจกรรม และด้านสภาพแวดล้อม 2) ความคิดเห็นต่อปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา โดยรวมทั้ง 6 ด้าน และในแต่ละด้าน จำแนกตามสถานภาพ เพศ และอายุ ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 3) ข้อเสนอแนะในการแก้ไข ประกอบด้วย ควรมีการบูรณาการเนื้อหาวิชาภาษาบาลีกับศาสตร์สมัยใหม่ ควรนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการสอนวิชาภาษาบาลี ควรจัดกิจกรรมทัวร์วัดทำบุญ ศึกษาศาสนสถานในพระพุทธศาสนา ควรประยุกต์สื่อสมัยใหม่เพื่อใช้กับวิชาภาษาบาลี ควรจำลองห้องให้มีโต๊ะหมู่บูชา พระประธาน ภาพพุทธประวัตินิทานธรรมชาดกเพื่อใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลี และควรจัดให้มีการสอบวัดผลความรู้เฉพาะวิชาภาษาบาลี

คำสำคัญ : ปัญหาการเรียนการสอน ; ภาษาบาลี ; มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

¹ อาจารย์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, Lecturer, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University.

² อาจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, Lecturer, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University.

³⁻⁴ ผู้ช่วยวิจัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, Research Assistant, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University.

ABSTRACT

This research aims 1) to study the problems in learning and teaching Pali language, 2) to compare the opinions of teachers and students of different sexes and ages on the problems of Pali language learning and teaching, and 3) to suggest how to improve and develop the learning and teaching method of Pali language for Buddhist studies and increase the students' learning achievement in the future. The research samples were teachers and first year students in academic year 2017 at Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus totaling 350 people. The instrument used was a questionnaire. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test. The results of data analysis were presented in form of tables and description.

Results of the study were as follows. 1) Teachers and students had their overall opinion on the problems in learning and teaching Pali language for Buddhist studies in Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus at the high level ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.49). When considering each aspect, all of which were at high level as arranged in rank by mean scores in descending order as follows: content, learning and teaching, learning and teaching media, measurement and evaluation, activity, and environment. 2) According to the overall opinion of those as classified by status, sex, and age on the six aspects of problems in learning and teaching Pali language for Buddhist studies in Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus, it was found not significantly different as a whole and individual aspects at the .05 level. 3) Suggestions for solving problems included: there should be integration of Pali language and modern sciences; there should apply modern technology in teaching Pali language; there should make a trip to the temple to make merit and study religious places in Buddhism; there should apply modern media for learning and teaching Pali language; there should stimulate the classroom by decorating it with a set of altar tables, Buddha statue, Buddha historical pictures, Jataka tales in order to use in learning and teaching Pali language, and there should arrange an examination of specific knowledge in Pali language.

Keywords : Problems in Learning and Teaching ; Pali Language ; Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรศาสนศาสตร์บัณฑิตได้กำหนดให้รายวิชาทางพระพุทธศาสนาเป็นวิชาบังคับของนักศึกษาโดยจะต้องเรียนในชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ตั้งแต่ปี 2537 จนถึงหลักสูตรศาสนศาสตร์บัณฑิตฉบับปรับปรุง 2554 และปี 2559 โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เพื่อยกระดับการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาของนักศึกษาให้สูงขึ้นสอดคล้องกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ.2554 ว่าสถาบันอุดมศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ ค่านิยม ไปสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และพันธกิจที่กำหนดไว้ โดยมีสถาบันทำหน้าที่กำกับ นโยบาย

การดำเนินงานตามแผน การบริหารบุคคล การบริหารงบประมาณและทรัพย์สิน การบริหารสวัสดิการที่จัดให้กับนักศึกษาและบุคลากรทุกระดับรวมทั้งกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและกฎหมายที่กำหนดไว้ มีการเผยแพร่ผลการกำกับ การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยและการบริหารจัดการของผู้บริหารทุกระดับสู่ประชาคมภายในสถาบันและนอกสถาบัน ภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่ประกอบด้วย หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการตรวจสอบได้ หลักการมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่า จึงมีความจำเป็นที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยจะต้องให้ความสำคัญต่อการยกระดับการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาโดยมุ่งเสริมสร้างบุคคลในชาติให้มีคุณลักษณะที่ต้องการบนรากฐานของการปลูกฝังค่านิยมและปลูกจิตสำนึกให้เกิดความตระหนักต่อค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ (Educational Quality and Standard Development

Group Office of the Private Education Songkha Province, Office of the Private Education Commission, Ministry of Education, 2015) ที่กำหนดไว้และมุ่งพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม

วิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนาเป็นอีกวิชาหนึ่งที่มีแนวทางการสอนและวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษามีความรู้พื้นฐาน เป็นการเตรียมความพร้อมในการนำความรู้ความเข้าใจในหลักการศึกษาภาษาบาลี, หลักไวยากรณ์การอ่าน การแปลภาษาบาลีเบื้องต้น การใช้ภาษาบาลีและการใช้คำภาษาบาลีในภาษาไทย ภาษาบาลีกับพระพุทธศาสนา คัมภีร์พระพุทธศาสนา ฉบับภาษาบาลี ผูกทดลองศึกษาค้นคว้าเนื้อหาพระพุทธศาสนาสั้นๆ หรือโดยย่อจากเอกสารภาษาบาลีเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาวิชาการทางพระพุทธศาสนาให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมมากขึ้น ตามปรัชญาของการจัดการศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่ว่า “เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวแห่งพระพุทธศาสนา” ทั้งนี้ภาษาบาลีหมายถึงภาษาที่รักษาพระพุทธพจน์ที่ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รักษาพระสัทธรรมให้สืบต่อมาถึงบัดนี้ การศึกษาภาษาบาลีนับเป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นกุญแจไขความรู้ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ผู้จะศึกษาคัมภีร์พระพุทธศาสนา ต้องมีความรู้ภาษาบาลีเป็นเบื้องต้นเพื่อเป็นอุปกรณ์ศึกษาองค์ความรู้ที่บรรจุอยู่ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาและอนุรักษ์ภาษาบาลีให้คงอยู่สืบต่อไป (Panyawai, 2017) ซึ่งที่ผ่านมาในการเรียนการสอนในรายวิชานี้พบว่านักศึกษายังขาดทักษะในการนำความรู้ทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งกระบวนการให้ความรู้ปลูกฝังค่านิยม ทศณคติที่ถูกต้อง (Ahipunyo, 2016) โดยนักศึกษามักจะเรียนแบบท่องจำเพื่อมุ่งเน้นให้สอบผ่านมากกว่าที่จะเรียนรู้ในการนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันอย่างแท้จริง จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนในวิชานี้มีค่อนข้างต่ำ

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา มีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา ทั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในปัจจุบัน และแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนรายวิชาทางพระพุทธศาสนาที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับนักศึกษา เป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีที่ช่วยเสริมสร้าง ส่งเสริม สนับสนุน ปลูกฝังให้ผู้เรียนได้พร้อมด้วยความรู้ ความสามารถ เสริมบุคลิกที่ดี ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจ (Savage & Savage, 2010) ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่มหาวิทยาลัย อาจารย์และนักศึกษาในการใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดสภาพ

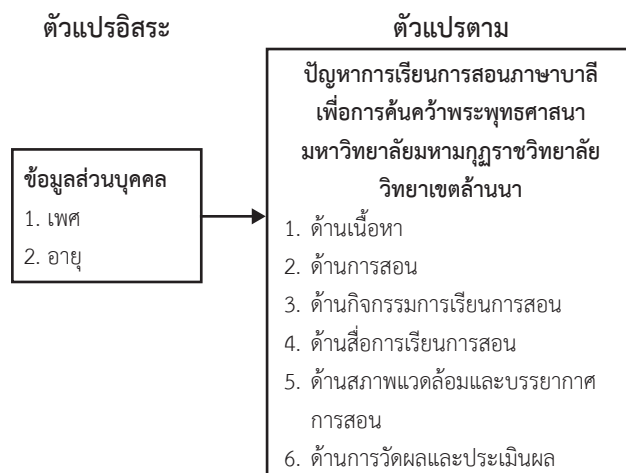
การเรียนรู้ การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย พร้อมทั้งกำหนดเป็นแนวทางเพื่อส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ภายในมหาวิทยาลัยตามความเหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีเพศ และอายุต่างกันต่อปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลี
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการเรียนการสอนรายวิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาให้สูงขึ้นในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิด โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ Jaithiang (2013) Khuntiwatrosbass (2013) Educational Quality and Standard Development Group Office of the Private Education Songkha Province, Office of the Private Education Commission, Ministry of Education (2015) Kaewkasigam (2015) Ahipunyo (2016) Leelanak (2016) นำข้อมูลมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยปัญหาการเรียนการสอนภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา” ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จำนวน 46 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2560 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา (ซึ่งแยกเป็น คณะศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 195 คน บรรพชิต จำนวน 101 คน นักศึกษาภาคพิเศษ (เสาร์-อาทิตย์) จำนวน 46 คน รวมทั้งหมด 388 คน (Registration & Measurement Office, Lanna. 2017)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2560 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ซึ่งผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นอาจารย์ 40 คน ที่เป็นอาจารย์สอนประจำวิทยาเขตล้านนา และนักศึกษา 310 คน เพราะได้เรียนรายวิชานี้ รวมจำนวน 350 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ โดยข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ของอาจารย์และนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา มีค่าดัชนี IOC เท่ากับ 0.76

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา โดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านการเรียนการสอน 3) ด้านกิจกรรม 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน 5) ด้านสภาพแวดล้อม และ 6) ด้านการวัดผลและประเมินผลมีค่าดัชนี IOC เท่ากับ 0.81

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ 5 คนในการตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC) จากนั้นติดต่อวิทยาลัยศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 350 ชุด ไปแจกในเดือนมิถุนายน ถึง สิงหาคม 2560 ที่ตามห้องเรียนทั้งหมดที่เรียนวิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา และรับคืนด้วยตนเอง จำนวน 350 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของอาจารย์และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 การศึกษา 2560 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา มาประมวลผลข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation) ค่าทดสอบที (t-test) และค่าเอฟ (F-test)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีสถานภาพเป็นนักศึกษา จำนวน 310 คน คิดเป็นร้อยละ 88.57 และเป็นอาจารย์ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 11.42 เป็นเพศหญิง จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 มีอายุ 21-25 ปี จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 47.14 รองลงมา อายุ 18-20 ปี จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 45.71 อายุต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.57 และอายุ 26 ปีขึ้นไป จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ เพศ อายุและสถานภาพ

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
นักศึกษา	310	88.57
อาจารย์	40	11.42
เพศชาย	140	40.00
เพศหญิง	210	60.00
อายุต่ำกว่า 18	9	2.57
อายุ 18-20	160	45.71
21-25 ปี	165	47.14
26 ปีขึ้นไป	7	2.00
รวม	350	100

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจำแนกตามปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ใน 6 ด้าน

ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา	ระดับความคิดเห็น (n=350)			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านเนื้อหา	4.46	0.51	มาก	1
2. ด้านการเรียนการสอน	4.32	0.51	มาก	2
3. ด้านกิจกรรม	4.16	0.50	มาก	5
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.30	0.54	มาก	3
5. ด้านสภาพแวดล้อม	4.16	0.64	มาก	6
6. ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.19	0.61	มาก	4
ค่าเฉลี่ยรวม	4.27	0.49	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่าอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นต่อปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.27$, S.D.=0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ด้านเนื้อหา ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านกิจกรรม และด้านสภาพแวดล้อม

3. การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีเพศ และอายุต่างกันต่อปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา โดยรวมทั้ง 6 ด้าน และในแต่ละด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการเรียนการสอนรายวิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนาและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาให้สูงขึ้น ในอนาคต

- 1) มหาวิทยาลัยควรจัดอบรมเทคนิคการสอนให้กับอาจารย์ผู้สอนเพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนให้ทันสมัย และดึงดูดความน่าสนใจแก่นักศึกษา
- 2) มหาวิทยาลัยควรจัดโครงการที่เกี่ยวกับภาษาบาลีเป็นประจำ และควรนำนักศึกษาไปทัศนศึกษาตามวัดต่างๆ เพื่อให้ได้ศึกษาจากสถานที่จริง ได้ฝึกปฏิบัติจริง
- 3) มหาวิทยาลัยควรพัฒนาสื่อการสอนให้ทันสมัย ควรมีหนังสือประกอบการเรียนการสอนที่น่าสนใจมากขึ้น มีห้องพุทธศาสนา มีโต๊ะหมู่บูชา พระพุทธรูป แผ่นภาพพุทธประวัติ
- 4) มหาวิทยาลัยควรวัดผลจากหลายกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การอ่านภาษาบาลี การแข่ง สวดมนต์ การตอบปัญหาธรรมะ การนั่งสมาธิ เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นต่อปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.27$, S.D.=0.49) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเนื้อหาของรายวิชามีความยาก อาจารย์ต้องใช้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้วิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนาสูง เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจ มีปัญหาในด้านการจัดกิจกรรมไม่มีการใช้สื่อการสอนประกอบการบรรยายอภิปราย ที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระ ไม่สามารถเอาใจใส่ให้ความสำคัญต่อนักศึกษาทุกคนได้อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Leelanak (2016) ได้ทำวิจัยเรื่องวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน พบว่า ปัญหาและอุปสรรคส่วนใหญ่คือมีความเห็นและความรู้สึกที่ไม่ดี เพราะครูสอน ถ่ายทอดไม่ดี ทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อและไม่อยากที่จะเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเป็นดังนี้

1.1) ด้านเนื้อหาในภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.46$, S.D.=0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นคือ ข้อ 1 เนื้อหาที่เรียนมีความยาก ($\bar{X}=4.63$, S.D.=0.48) อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก นักศึกษาคิดว่าเนื้อหาที่เรียนมีความยาก ไม่กระตุ้นความรู้สึกรักของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Jaithiang (2013) ที่กล่าวว่า การเลือกเนื้อหาสาระที่นำมาสอนนั้น ต้องคำนึงถึงความยากง่ายให้พอเหมาะ กับความสามารถของผู้เรียน

1.2) ด้านการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.32$, S.D.=0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นคือ ข้อ 2 มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ วิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.58) ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนมีวิธีการถ่ายทอดความรู้ และการเลือกใช้วิธีการสอนวิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา ได้ยังไม่ดีพอ ขาดความร่วมมือระหว่างครูผู้สอน และผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ น่าสนใจและผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด

1.3) ด้านกิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นคือ ข้อที่ 5 จัดกิจกรรมด้านการอบรม คุณธรรม-จริยธรรม เข้าค่ายพุทธบุตร ปฏิบัติธรรมนำชีวิต ($\bar{X}=4.41$, S.D.=0.64) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากนักศึกษาคิดว่าการที่อาจารย์

ผู้สอนมีการจัดกิจกรรมด้านการอบรม คุณธรรม-จริยธรรม ฯลฯ ยังไม่มีความเหมาะสมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kaewkasigam (2015) ที่กล่าวว่า การสอนเป็นการถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนไปสู่ผู้เรียน จัดสถานการณ์ สภาพการณ์ หรือกิจกรรม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยง่าย และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Leelanak (2016) ที่กล่าวว่ากิจกรรมการเรียนการสอนเป็นหัวใจของการนำผู้เรียนไปสู่จุดหมายของหลักสูตร

1.4) ด้านสื่อการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.30$, $S.D.=0.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นคือ ข้อ 3 ใช้สื่อการสอนประกอบการบรรยายอภิปราย ช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระ ($\bar{X}=4.53$, $S.D.=0.65$) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก อาจารย์มีการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา น้อย ซึ่งผู้สอนอาจเห็นว่าผู้เรียนไม่เข้าใจจึงสอนด้วยการบรรยาย และค้นคว้าเป็นส่วนใหญ่ สอดคล้องกับแนวคิดของ Leelanak (2016) ที่ได้กล่าวว่า การนำสื่อการสอนมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเป็นวิธีการแก้ปัญหาได้อีกทางหนึ่ง

1.5) ด้านสภาพแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$, $S.D.=0.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นคือ ข้อที่ 5 เอาใจใส่ให้ความสำคัญต่อนักศึกษาทุกคนได้อย่างทั่วถึง ($\bar{X}=4.31$, $S.D.=0.65$) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาและปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาได้เป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Poondej (2014) พบว่า กลวิธีทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้คือการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ทำให้รู้สึกไม่เบื่อและอยากที่จะเรียน

1.6) ด้านการวัดผลและประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$, $S.D.=0.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นคือ ข้อ 1 แบบทดสอบตรงตามเนื้อหาที่สอน ($\bar{X}=4.53$, $S.D.=0.65$) ที่เป็นเช่นนี้เพราะการวัดผลและประเมินผล เป็นขั้นตอนที่สำคัญอันหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน อาจารย์จะทราบว่านักศึกษาเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือไม่เพียงใด ก็โดยการวัดผล

2. เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีเพศ และอายุต่างกันต่อปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา โดยรวมทั้ง 6 ด้านมีความเห็นสอดคล้องกันไม่แตกต่างกัน ต่อปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษา

บาลีสอดคล้องกับงานวิจัยของ Khuntiwatrosbass (2013) ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนของครูจำแนกตามสภาพ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสูงสุดแผนกสามัญ วุฒิการศึกษาสูงสุดแผนกบาลี และภูมิลำเนา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการเรียนการสอนรายวิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนาและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาให้สูงขึ้น ในอนาคต

- 1) ด้านเนื้อหา ควรพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความแตกต่างของสังคม
- 2) ด้านการเรียนการสอน ควรให้ความสำคัญแก่นักเรียนและครูผู้สอน สนับสนุนงบประมาณอย่างจริงจัง
- 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรซื้ออุปกรณ์และเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์
- 4) ด้านกิจกรรมการเรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียน
- 5) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน ควรจัดบรรยากาศให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาร่วมกัน
- 6) ด้านการวัดผลประเมินผล ควรประชุมอาจารย์เพื่อทวนสอบสรุปการประเมินการเรียนการสอน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ควรมีการบูรณาการเนื้อหาวิชาบาลีกับศาสตร์สมัยใหม่ ควรนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการสอนวิชาภาษาบาลี ควรจัดกิจกรรมท้าววัดทำบุญ ศึกษาศาสนสถานในพระพุทธศาสนาและสอบวัดผลความรู้เฉพาะวิชาภาษาบาลี

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา แต่ละวิทยาเขตเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2. ควรศึกษาวิจัยโดยใช้เครื่องมืออื่นๆ เช่น แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาในเชิงลึก และข้อมูลเชิงคุณภาพ

References

- Aphipunyo, S. (2016). Kāṇsaṅg læ phatthana rūpbæp kāṇlot phruttkam khwāmrunræṅg khōṅg wairun tām nāēthāṅg phra phut sātsana [The creation and development of a model for reducing violent behavior of adolescents in the Buddhist way]. *Rajaprajan Journal*, 10(20),141.
- Educational Quality and Standard Development Group. Office of the Private Education Songkha Province, Office of the Private Education Comission, Ministry of Education. (2015). *Nāēthāṅg kāṇchat kitchakam songsoēm khāniyom lak khōṅg Khon Thai sipsoṅg prakāṇ sū kāṇ patibat ton nai sathan suksā ēkkachon sangkat samnakṅān kānsuksā ēkkachon chāṅwat song khla* [Guideline for promoting activities of the 12 main values of Thai people to practice educational institution under the office of Private Education]. Songkha : office of the Private Education Songkha Province.
- Jaithiang, A. (2013). *Lakkaṇ sōṅ [Principles of teaching]*. Bangkok : Odeon Store.
- Kaewkasigam, T. (2015) . *Lakkaṇ boṛiḥān rōṅgrīan matthayommasuksā [Priciples of Secondary School Administration]*. Bangkok : Ramkhamhaeng University.
- Khuntiwarosba, B. (2013) . *Kāṇchatkān rīan kānsōṅ khōṅg khru rōṅgrīan phra pariyattitham phanæḱ balī khetyānāwā-sāthōṅ læ bāṅg khōlæm Krung Thēp Maha Nakhōṅ [The teaching and learning management of Pali Buddhist school teachers Yasothon Sathon and Bang Khlaem Bangkok, (Unpublished Master independent study)]*. Mahachulalongkorn Rajavidyalay University.
- Leelanak, P. (2016) *Wikhrō panhā kān rīan kānsōṅ wichā phut sātsana nai patchuban [“Analyze Problems of Teaching Buddhism Today”]*, *Buddhist Studies*, 13,3-27.
- Panyawai, S. (2017). Phāsā balī kap kānsuksā khamphī phra phut sātsana [Pali and Buddhist scripture study], *Dhamma Academic journal*, 17(3),165–176.
- Poondej, C. (2014) . Kāṇphatthana mō de lō khwāmsamphan choṅg sāhēt rawāṅg paomāi læ ræṅg chūṅgchai fai samrit kān rap rū saphāpwætloṃ kān rīanrū nai hōṅg rīan samrap chan rīan wichā suksā thuapai withikān rīanrū læ kān khit yāṅ mī wichāranayān [Development of causal relationship model of achievement motivation target, perception of learning environment in a classroom for student of general education course, learning method and critical thinging. *Research & Methodogy Cognitive Science*, 12(1),1-14.
- Registration and Measurement Office, Lanna. (2017) . *Mahāwitthayalai mahā makut rāt witthayalai witthayakhet lānnā [Mahamakut Buddhist University lanna campus]*. Retrieved August 2016, from <https://www.facebook.com/Register.MBU/>.
- Savage, T. V. & Savage, M. K. (2010). *Successful classroom management and discipline: Teaching self-control and responsibility (3 ED.)*. Los Angeles : SAGE Publicatios, Inc.